

Fra: Camilla Rossaak

Sendt: 28. mars 2024 12:22

Jeg hadde et avisinnlegg på trykk i februar 2019, og dessverre er dette like aktuelt i dag som dengang. Jeg anser meg selv som en foreldre, som søker kunnskap, er nyansert i mitt syn på hva mine barn skal lære på skolen. Mine barn har vært privilegert i oppveksten og hatt mulighet til å gå på flere utenlandske skoler hvor fokus har vært på konkret læring og ikke gjenstand for et digitalt svermeri. I Norge har våre skolebarn blitt eksperimenter på det jeg nå vil kalle det "digitale alter". Argumentene fra de som er for den digitale utviklingen og "digitale ferdigheter" er de samme som i 2014-15, men argumentene imot er nå så forskningstunge og kunnskapsbaserte at selv i Norge må en nå stoppe, reflektere og på nye fyller skolen med håndfaste og konkret ferdighetsmål som gir våre barn selvtillit og god uttelling i PIRLS og PISA. Gode lærere flykter unna VGS fordi elevene utviser skremmende lave ferdigheter. Dette må nå endres. Utmattelsen er stor fra mange foreldres ståsted, og det helt sjokkerende med hele prosessen er at ingen står ansvarlig, alt er desentralisert. En innfører, nærmest uten høring dette begrepet "digitale ferdigheter"/ "digital kompetanse" som egentlig ikke hadde et konkret målbart innhold. Med dette anskaffet kommunepolitikere i storskala, særlig iPads, til alle skolene. Førstemann til mølla var Bærum kommune, og her ble det fra 2014-15 raskt 1:1 skjermer på alle skolebarn. Min datter på 9 år fikk iPad med innhold til en 13 åring. Det fantes liten kunnskap om bruken i skolene, og de mest aktive foreldrene etterspurte både alderstilpasset filter, GDPR og en klar plan for resultatoppnåelse med denne hodeløse utrulling. Barn fikk se grov porno på iPadene og flere av oss trodde dette ville få en stopper på denne legitimeringen av slike læringsverktøy i skolen, men neida. Det fortsatte bare. Vi fikk ett svar "nettvett", resten var det ingen som hadde ansvar for. Derav min artikkel under, som dessverre står seg den dag i dag. At dette har vært en så utrolig kunnskapsløs prosess i Norge er rystende og bortimot uforståelig.

Mitt innlegg i avisen i 2019:

Jeg ønsker å være en tilstedeværende forelder i mine barns digitale hverdag. Framtidens skole er digital, og det er flott å se at mange blir mer motiverte for skolearbeid og opplever større grad av mestring. Men det rapporteres også at dette fort kan bli et «distraksjonsverktøy» (Peter Alexander Stivang i Klassekampen 24. januar) og at det heldigitale klasserommet kan true evnen til langlesing, konsentrasjonstrening og dybdelæring (Gran 2. februar).

Jeg opplever at barneskolen hvor mine barn går har hatt hastverk med å rulle ut iPad som læringsverktøy. Først ble iPad utlevert til alle barna uten filter. Flere bekymringsmeldinger kom fra foreldre om barn som hadde fått tilgang til uegnet og skadelig innhold. Innholdet var langt fra alderstilpasset. Skolen reagerte ikke. Først etter tre måneder med fritt internett fikk Bærum Kommune introdusert et filter med 12 års grense for alle barn på barneskolen! Mitt barn på 9 år får altså tilgang til akkurat det samme som mitt barn på 12 år. Psykologisk er det stor forskjell på hva et barn på 9 og 12 forstår, for ikke å snakke om forskjellen på en 5-åring og en 12-åring. Skolens iPad gir altså våre barn tilgang til store mengder uegnet – ja, direkte skadelig innhold. YouTube er spesielt ille, fordi barn gis et algorit mestyrt mulighetsunivers som åpnes mer og mer for hvert søk. Barneskolens YouTube er ikke YouTube Kids, som ble lansert for få uker siden.

YouTube på skolens iPad gir våre barn tilgang til slåsskamper, utallige voldelige scener, blod, banning og skyting hvor lite levnes til fantasien. Holocaust-liknende filmer som «Kara Sacrifices Herself to Protect Alice at the Death Camp», lange blodige sekvenser fra filmen «Venom» og «King Kong vs. Scullcrawler». I «Wolverine's Heart Parasite» pågår slåssing samtidig som en mann drar et blekksprutlignende vesen ut av brystkassen.

Dette er kun et lite utvalg av grufulle scener våre 6-åringer finner på skolens Ipad. Og det kommer mer når en først søker: «The Door in the Woods, Monster Universe», dokumentarlignende skrekkefilmer som «Shark Attack Victim is Desperate» og en dyster film hvor en jente blir oppsøkt av en død spøkelsesgutt som spiser opp bamsen hennes i «Dead Friends Horror Film». Tsunami-filmer og haisommer. Jeg undrer meg over et filmkonsept mange småjenter nå ser på; «Gancha Kids», med spekulative filmsnutter som nærmest normaliserer mobbing, utskjelling og vold som løsning på ungenters utfordringer. «Gancha» har titler som «Ugly to Pretty Bad Girl», «Fat», «Forced Marriage», «Born to Kill», «The Hated Hybrid Child». Så kom jeg over «Adopted Spoiled Brat» hvor den adopterte jenta ble så bortskjemt og slem at familien leverte henne tilbake til barnehjemmet. Å forberede barna med digital dømmekraft når slike filmer velter over skjermen er livsnødvendig for å stokke kortene mellom virkelighet og fiksjon. Filmer med høyst tvilsom moral krever voksen tilstedeværelse for å manøvrere barna trygt gjennom innhold.

Og jeg har ikke engang nevnt det utrolig avhengighetskapende Fortnite Battle Royal, hvor alle skolebarn fra 5 år kan se andre spille, på skolens iPad. Fortnite har en anbefalt aldersgrense på 12 år. Man trenger ikke engang spekulere på om skolens iPad nå faktisk bidrar til å dra aldersgrensen for Fortnite og alt annet uegnet materiale nedover. Etter skolens introduksjon av nettbrett har mange i min datters klasse begynt å spille, nettopp Fortnite, og ved et enkelt tastetrykk får de raskt tilgang til annet uegnet materiale. Tar skolen ansvaret for dette? Forstår kommunen godt nok effekten og konsekvensen dette åpne nettet har på våre barn? Til tross for gjentatte bekymringsmeldinger ønsker ikke kommunen å ta grep og sørge for alderstilpasset læringsverktøy.

Jeg er både forundret, oppgitt og trist når verken barneskolen eller Bærum Kommune tar bekymrede foreldres advarsler på alvor. Innholdet på skolens iPad krever digital dømmekraft, modenhet, nettvett, årvåkenhet og, uten alderstilpasset filter, kontinuerlig voksen tilstedeværelse. Uten å trekke en umiddelbar parallell, er det relevant å nevne politiets nye rapport om ungdomskriminaliteten i Oslo. Her hevdes det at økningen i fysisk vold og massevold i disse miljøene kan kobles til voldstrenden på internett og bruk av sosiale medier.

Svaret vi gjentatte ganger får fra både skolen og kommunen er «nettvett». Det hevdes at barn utsatt for ufiltrert innhold vil utvikle egne filtre i hodet. Dette høres jo fint ut i teorien, men når skolens nettbrett introduserer materiale som ikke er tilpasset barnas alder, er det skolen og kommunens ansvar – også når nettbrettet tas med hjem. Skolebøker er alderstilpasset, og gjenstand for kunnskapsbaserte gjennomganger før de introduseres for barn i barneskolen.

Utrullingen av nettbrett har ikke hatt en slik grundig gjennomgang. Et byggeprosjekt i en hvilken som helst kommune ville hatt langt mer grundige forstudier og risikoanalyser enn utrulling av nettbrett i barneskolen. Det finnes faktisk ingen konsekvensanalyse eller aktsomhetsvurdering overhodet. Det har vært hastepreget, slik jeg kjenner til utrulling på mine barns skole. Dette er høyst desentralisert, og hver skole har sin utrulling med filter avhengig av rektors innstilling og FAUs retningslinjer. Ingen systematisk evaluering. Barna er altså prisgitt skolens kunnskap og kompetanse.

Mattis Øhra, høyskolelektor i Vestfold, hevder smarttelefon og de unges avhengighet av sosiale medier kan føre til skamfølelse, depresjon, utmattelse og mobbing. Å finne det rette balansepunktet i denne store friheten krever voksnes engasjement. Her kan ingen være fraværende eller likegyldige når vi oppdrar våre barn i digital dømmekraft. Barn er forskjellige, men psykologisk modenhet og evne til å forstå og fordøye innhold er oftest aldersbetinget. Indre «voldsfiler» og nettvett er teoretiske begreper i et barns univers. Det tar det tid og erfaring å utvikle. Og progresjonen i denne utviklingen er betinget hjernens utvikling og modenhet. Mer forskning trengs, og jeg forventer at Barneombudet snart fatter interesse for det som nå skjer i den digitale barneskolen. (min kommentar: utrolig av vi i Norge har hatt flere Barneombud som i hele denne tiden ikke har tatt til orde for barna i skolen, i våre naboland har langt flere barneorganisasjoner tatt til orde mot digitaliseringseksperimentet i skolen)

Foreldre som varsler opplever raskt å bli mistenkeliggjort eller avfeid med "dinosaur" stempel. Barna blir tilbudt individuelle løsninger. Barn som er nysgjerrige og taster feil kan bli tilbudt aktiviteter i henhold til opplæringsloven §9A. Skolen vil iverksette tiltak som overvåking av barnet fra skolens ansatte. Barna og foreldrene ansvarliggjøres for skolens uaktsomme nettfilter på iPad. Skolen gjør dette til et individproblem, og ønsker ikke å ta overordnet ansvar. Er det virkelig ikke mer fornuftig om kommunen erkjenner at det har gått for langt? Hvor mange bekymringsmeldinger må til? Er det virkelig slik Opplæringsloven §9A skal brukes?

I Norge er vi opptatt av at barn skal få lov til å være barn så lenge som mulig. Å ukritisk introdusere bilder og film som bidrar til det motsatte kan vel ikke kalles annet enn uansvarlig? Innhold NRK kun ville vist etter klokken 23:00! Når barn opplever slikt innhold uten å ha oppnådd den nødvendige modenheten til å bearbeide slike inntrykk kan dette skape usikkerhet, angst, sårbarhet, og i verste fall bidra til mobbing, utestenging og traumer. Hva har skjedd med den alderstilpassede læreplanen og lærebøker – etter at nettbrettet ble introdusert? Er den kunnskapen forsvunnet? Har kunnskapsbaserte forstudier og vurderinger ingen betydning lenger?

Her må flere fagfolk inn utover de med IT-kompetanse og bedriftsøkonomer. Vi må få mer forskning på hvordan den voldsomme eksponeringen påvirker barns utvikling. Hvor er den tverrfaglige kompetansen på dette fra universitetene? Hva med Medietilsynet? Hvor er Barneombudet, psykologene, juristene? Debatter i Dagsnytt 18 om nettbrett på barneskoler er overfladiske, og oftest er det IT-folk (salgsagenter) som uttaler seg. Hva kan de om psykologi, barns utvikling, hjernens utvikling, barns sårbarhet, mobbing i skolen, barns påvirkning av sosiale medier, deres modenhet og ferdigheter? Lite, vil jeg tro.

Jeg er ressurssterk og kjenner mine barn, men dette er slitsomt. Nettbrett og skjermtid har bidratt til mange diskusjoner og tilløp til krangel. Kommunen har tidligere skrevet til meg, og de vil rett og slett at jeg bare prater med mine barn om nettvett. Og det gjør jeg! Men om alle foreldre har kapasitet til å prate ordentlig med sine barn om dette innholdet, er uvisst. Nettbrettet kan derfor fort skape store forskjeller.

Når man får et pedagogisk verktøy med så mange søkemuligheter er jo det i utgangspunktet et gode, og jeg har virkelig forsøkt å være positiv i lang tid. Men når verktøyet øker tilgang og nysgjerrighet hos mange barn til å oppsøke materiale som ikke er alderstilpasset; som utfordrer egne og andres grenser; ikke er oppbyggende eller pedagogisk – ja, da opplever jeg utrygghet og frustrasjon. Kommunen har et selvstendig og overordnet ansvar for et trygt innhold i skolen. Når våre barn er på skolen og søker på "distraksjonsverktøyet" før skoledagen starter, i skoletiden, og etter skolen, uten voksent tilsyn er det ene og alene skoleeiers og kommunens ansvar. SkoleiPaden min datter har fått i hendene krever kontinuerlig voksent tilsyn.

Det er på høy tid med en åpen tverrfaglig diskusjon og et godt ytringsklima om denne radikale omveltningen som vi nå er vitne til på våre barneskoler.